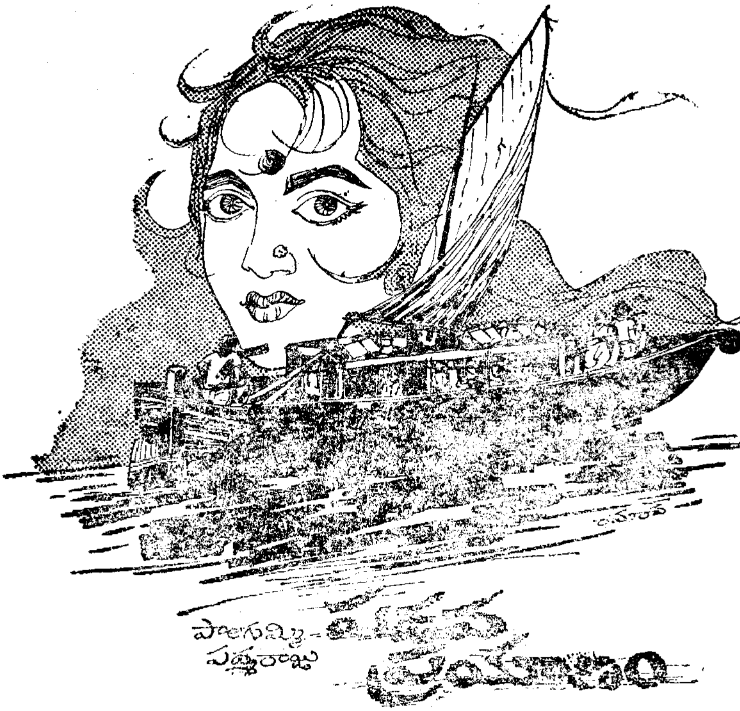

ప్రొద్దు కుంకిన తరవాత లోకమంతా దిగులుగా వుంది. పడవ మెల్లగా నీటిమీద జారుతోంది. నీరు పడవ ప్రక్కని కలకలమంటూ రాసుకుంటోంది. చూపు మేరలో జీవసంచలనంలేని ప్రపంచకం నిశ్శబ్దంగా జుమ్మంటోంది. ఆ ధ్వని చెవులకు వినపడక దేహాన్నంతటినీ తాకుతుంది. మనస్సు లోలోపల అది నిండుగా కంపిస్తున్నట్టు ఉంటుంది. అప్పుడు ఏవో బ్రతుకు చివరకి ఆఖరయిపోతున్న నిస్పృహ. ప్రశాంతమయిన నిరాశ మనస్సులో నిండుకుంటాయి. దూరంగా చెట్లు అస్పష్టంగా, మాయగా పడవతోకూడా నిశ్చలంగా ముందుకి సాగుతాయి. దగ్గరగా వున్న చెట్లు తలలు విరబోసుకున్న పెద్ద దెయ్యాల్లాగా జీబురుమంటో వెనక్కి నడుస్తాయి. పడవ కదలదు. కాలవగట్టు కదులుతుంది. నా చూపులు చొచ్చుకుని చొచ్చుకుని నీటిలోకి చూస్తాయి. అందులో ప్రతిబింబించిన చీకటిని చూస్తూ రేయి నక్షత్రాలు మెల్లగా కెరటాలమీద వివశంగా ఉయ్యాలలూగుతాయి. కన్నుతెరచి నిద్రపోతాయి.

గాలి లేదు. పడవ లాగే తాడు. మునిగగ్ర చప్పుడయినప్పుడల్లా బిగువుగా, వొదులుగా అవుతోంది. పడవ వెనక

భాగంలో బొయ్యిలో నిప్పు మండుతోంది. అప్పుడప్పుడు గప్పుమంటోంది. అప్పుడప్పుడు తగ్గిపోతోంది. లోపలికి ఊరిన నీరు చేదతో తోడి ఒక కుర్రవాడు కాలవలోకి పారపోస్తున్నాడు. పడవ లోపల ఏవేవో బస్తాలున్నాయి. ధాన్యం, బెల్లం, ఉప్పు, చింతపండు వగైరా. పడవ టాపు మీద నేను వెల్లకిల పడుకున్నాను. పడవ లోపలనించి చుట్టపొగలు, ఏదో సంభాషణ కలిసి మెల్లగా తాపీగా అన్ని దిక్కులకీ వ్యాపిస్తున్నాయి. గుమాస్తా కూచున్న గదిలో గుడ్డిదీపం కొద్దిగా కునుకుతోంది. పడవ సాగుతోంది.

"ఏయి పడవా? ఈ గట్టుకి రావీ! ఈ గట్టుకి!" అని ఎవరో పిలిచారు.

పడవ గట్టుకి జేరడంతోనే యిద్దరు యెక్కారు. పడవ ఆపక్కకి కొంచెం వొరిగింది.

"టాపుమీద కూకుంటాం లే!" అంది ఆడగొంతుక.

"ఇన్నాళ్ళూ ఏడ పోయావే? కన పట్టంలేదు" అన్నాడు చుక్కాని కాస్తున్న మనిషి.

"ఇజానగరం, ఇశాకపట్టం మావోడూ నేమా కలిసి తిరిగొచ్చాం. అప్పన్న కొండ కెల్లాం."

"ఏడ బోతన్నా!"

"మండపాక పోతన్నాం మరిదీ! కులాస గున్నావా? గుమాత్తాగారు పాతో రేనా?"

"ఆ!"

మగవాడు టాపుమీద అడ్డదిడ్డంగా పడుకునివున్నాడు. అతని నోట్లో చుట్ట పక్కకి పడిపోతే ఆడమనిషి తీసి ఆర్పేసింది.

"ఒరేయ్! నెగిసి కూకోరా!"

"నోరు ముయ్యి....నెంజా! నేను తాగా ననుకుంటున్నావా? మక్కె లిరగదంతాను." ఒకపక్కనించి యింకో పక్కకి తిరిగి పడుకున్నాడు. ఆడది అతని వొంటిమీద గుడ్డ కప్పింది. తనో చుట్ట దీసి అంటించింది. అగ్గిపుల్ల రప్పుమన్నప్పుడు ఆమెముఖం చూశాను. నల్లగా వున్న ముఖం యెర్రగా వెలిగింది.

ఆమె గొంతుకలో మగజీర వుంది. ఆమె మాట్లాడుతున్నప్పుడు చనువుగా ఒప్పిస్తున్నట్టుగా వుంటుంది. ముఖం అందమయినది కాదు. జుట్టు చెదిరిపోయినా ముఖంలో ఏదో పెద్దమనిషితరహా వుంది. నల్లటి రవిక వున్నట్టు తెలియడంలేదు. చీకట్లోకూడా ఆమె కళ్ళు మేలుకున్నట్టు మెరుస్తున్నాయి. అగ్గిపుల్ల వెలుగులో పక్కని పడుకున్న నన్ను చూచింది.

"ఈ పక్క నెవరో పడుకున్నార్రా!" అని మగవాణ్ణి తట్టి లేపింది.

"తొంగోయే నెంజా. గొడవెడితే దొక్క లూడదంతాను." మగవాడు అతి ప్రయత్నంమీద కొంచెం దూరంగా జరిగాడు.

ఇంతలో దీపం పైకెత్తి గుమాస్తా

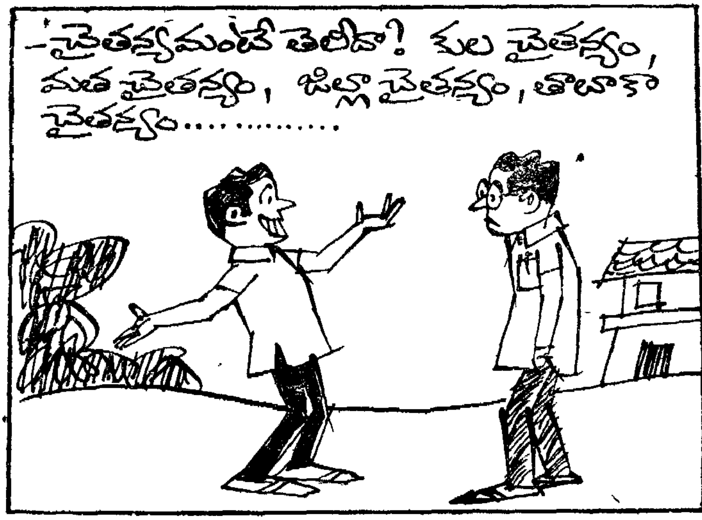

పడవపక్కని నిలబడి చూచాడు. "ఏమే రంగీ, ఈడెవడు?" అని అడిగాడు.

"మావోడండి, బాబ్బాబు. రిమార్కు రాయించండి" అంది రంగి.

"పద్దాలే! దింపెయ్యి! దొంగతొత్తు కొడుకువి. నీకు బుద్ధిలేదూ! మళ్ళ ఆణ్ణి పడవెక్కించా! తాగుబోతోణ్ణి."

"నే తాగండే. ఎవరంట నే తాగా నంటా?" అన్నాడు పద్దాలు.

"ఒరే దింపెయ్యండర్రా! ఎందు కెక్కనిచ్చారీణ్ణి! చిత్తుగా తాగుతున్నాడు."

"చిత్తుగా నేదు. కొంచెం దావత."

"ఊరుకోరా! గుమాస్తాగార్రా! బాబ్బాబు, మండపాక్కాడ దిగిపోతాం."

"గుమాస్తాగారూ! దండాలండీ! తమ దయండి. నేను తాగనేదు బాబూ!"

'ఏమన్నా అల్లరిచేస్తే కాలవలోకి తోయించేస్తాను. జాగ్రత్త!" గుమాస్తా గదిలోకి వెళ్ళిపోయాడు. పద్దాలు లేచి కూర్చున్నాడు. నిజానికి ఆట్టే తాగినట్టు లేదు.

"కాలవలోకి తోయించేత్తాడంట! నా కొడుకు" అన్నాడు మెల్లగా.

"ఊరుకోరా! ఇనమడద్ది."

"రేపొద్దున్న పడవ సూసుకోమను. యాసాలేత్తాడు, నా కొడుకు."

"ఉస్సు! ఆపక్క నెవరో పడుకున్నారు."

"ఎవరు?...నిద్దరోతన్నారు." పద్దాలు చుట్ట అంటించాడు.

పద్దాలుకి బొద్దుమీసాలు, కోలముఖం. చాతీ ఎప్పుడూ విరుచుకుని ఉంటుంది.

వెన్నెముక ఉండలబద్దలాగ వంగి వెల బడుతుంది. మొత్తంమీద మనిషి కొంచెం సన్నంగా, నిర్లక్ష్యంగా వుంటాడు.

పడవ మళ్ళీ నిశ్శబ్దంగా సాగుతోంది. పడవ వెనకభాగంలో నిప్పు రగలడం లేదు. సరంగులు తిండితిన్న గిన్నెలు తాపీగా మాట్లాడుకుంటో కడుక్కుంటున్నారు.

గాలి చలిగా లేదు. అయినా నేను కండువా కప్పుకున్నాను. అనంతమయిన ఆ చీకటికి అసహాయంగా శరీరాన్ని అప్పగించడానికి నాకు భయంవేసింది. గాలి మాత్రం చురుకుగా వుంది—మెత్తని స్త్రీ స్పర్శలాగ. పడవ నీటిమీద ఎంత మృదువుగా రాసుకుపోతోంది! చెప్పలేనంత మృదుత్వం. విశాలమయిన స్త్రీత్వం ఆ రాత్రిలో విందుగా ఆసరించుకుని వుంది. ఆ కౌగిలిలో నాకు చిరకాలంనాటి విషాద గాథలు మెల్లగా ఆప్యాయంగా జ్ఞాపకమొస్తున్నాయి—అనాదినించీ—మగవాణ్ణి లాలించి పోషించిన స్త్రీత్వపు గాథలు.

నాకు కొంచెం దూరంలో రెండు చుట్టలూ ఎర్రగా కాలుతున్నాయి. జీవితం బరువుగా అక్కడ కూర్చుని ఆలోచించుకుంటూ చుట్ట కాలుస్తున్నట్టు నాకు అనిపించింది.

"వాచ్చీ దేవూరు!" అన్నాడు పద్దాలు.

"కొల్లారి" అంది రంగి.

"ఇంకా శానాదూర ముంది."

"ఇయ్యాల జాగర్తుంద్రా. వొద్దు వొద్దు. ఈలు సూసుకుని తరవాత! ఏరా నామాటినవూ!" రంగి జాలిగా బతిమాలుతూ అడిగింది.

"బెదురు. నెంజకి" అన్నాడు పద్దాలు. అంటూ ఆమెపక్కలో వేలెట్టి పొడిచాడు.

"అమ్మో!" అంది రంగి. అవి తన్మయంగా ఆకాశంలోకి ముఖమెత్తి చీకట్లోకి చూసింది. ఆ స్పర్శ శాశ్వతంగా ఉండిపోవాలని కోరుతున్నట్టుగా ఆమె ముఖమెత్తింది.

నాకు క్రమంగా నిద్రపట్టింది. పడవంతాకూడా నిద్రపోతో. నీటివాలుకి మెల్లగా జారిపోతూంది. నాకు కొంచెం దూరంలో ఆ ఇద్దరు వ్యక్తులూ కొంతసేపు గుసగుసలాడుకున్నారు. నాకు నిద్ర పట్టినా పూర్తిగా పట్టలేదు. పడవ నడుస్తున్నట్టు తెలుసును. పడవ నెవరూ లాగడంలేదు. పడవలోజనం అంతా కునుకుతున్నారు. రంగి నా పక్కనించి నడిచి చుక్కానిదగ్గరకు వెళ్ళి కూచుంది.

"మరిదీ! ఎలాగున్నా!" అంది.

"మవ్వెల్లాగున్నా!" అన్నాడు చుక్కాని కాపేవాడు.

"ఎన్నెన్ని పిత్తరాలు సూపించాడనుకున్నా మావోడు! చిపీమా కెళ్ళాం! ఓడల్ని సూశాం! ఓడంటే ఓడకాదు మరిదీ! మా వూరంతుంది. మరి సుక్కానెక్కడుందో గాని!" రంగి అల్లా ఏవో చాలాసేపు కబుర్లు చెపుతో కూర్చుంది. ఆ కబుర్లు నన్ను జోకొడుతున్నట్టు

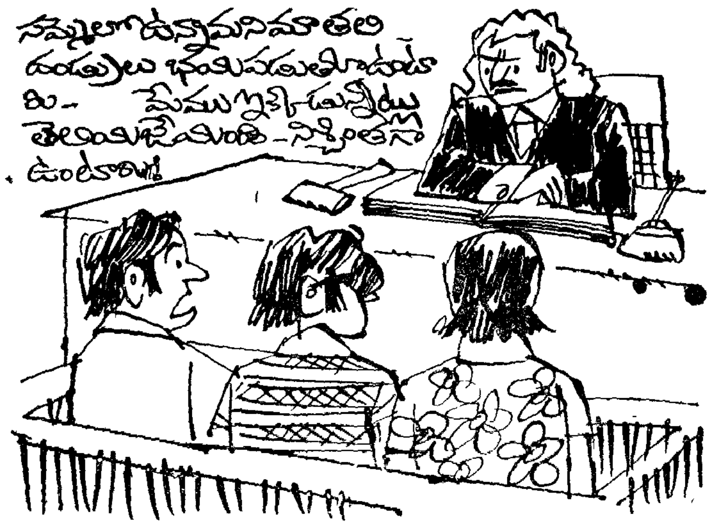

న్నాయి.

"పిల్లా! నాకు నిద్దరొత్తందే!" అన్నాడు చుక్కాని కాసే మరది.

"సుక్కాని నే సూత్తాలే. నువ్వల్లా తొంగో మరిదీ!" అంది రంగి.

పడవ మళ్ళీ మెల్లగా జారిపోతోంది—నిశ్శబ్దంగా. రంగి ఆ నిశ్శబ్దాన్ని కదప కుండా తన గొంతుకెత్తి చల్లగా పాట పాడింది.

"యాడున్నాడో!— నావోడు—
యాడున్నాడో!
కూడు గిన్నెలో యెట్టి — కూకుని
సూత్తుంటె
నీదల్లె మా పెల్లి నిదరే కంటికిరాదు...
యాడున్నాడో!!
తెల్లల్లే కొండెత్తి—తెగకుత్తే సలిగాలికి
నా లోపలంతా బిగిసినాదో మరిదీ!
యెచ్చని నీవొళ్ళ నన్నొత్తితేగాని
సచ్చిపోతానేమొ!....యాడున్నాడో!!

రంగి గొంతుకలోని మగజీరలో సంగీతముంది. ఆ పాటలో పడుకుని ఉన్న అన్నిప్రాణులూ ఒక్కసారి కుని కాయి. గడిచిన యుగాల ప్రేమగాథలు వింతగా, మెల్లగా, విషాదంగా ఆ పాటలో కంపించాయి. ఆ పాట నీటి వెల్లువై పొంగితే అందులో లోకం చిన్న పడవ లాగ తేలిపోయింది. మానవ జీవితం ఈ ప్రణయంతోటి ఈ విషాదంతోటి మాయగా, వింతగా బరువుగా అనిపించింది.

నాకు కొంచెందూరంలో పద్దాలు

[illegible] న్నాడు. కాని అతనికీ రంగికీ మధ్య కొన్ని యుగాల అంతర మేదో ఉన్నట్టు తోచింది. అతను టాపు దిగి పడవలోకి పోయాడు. నేను ఒంటరిగా వెల్లకిల పడుకొని చూస్తున్నాను. రంగి అల్లాగే పాడుతోంది.

"గుడియెనక సందులో గుంటున్నా
దాని
నడిసెయ్యక నువ్వు దగ్గర జేరితే
గుడియెనక గుంటెవరు? బావా?
నడివయసులో నేను కానా!"

నాకు నిద్రపడుతోంది. రంగిపాట అల్లా లోకాలు తిరిగి వచ్చి మళ్ళి మెల్లగా నా గుండెల్లో తగులుతోంది. నాకు నిద్ర పట్టింది. నిద్రలో ప్రాకృతికమయిన ప్రణయం నాముందు గంతులు వేసింది. పల్లెటూళ్ళలో కాపుపడుచులు తమ ప్రియులతో దాగుడుమూత లాడుకుంటూ పాటలో కలిసిపోయారు. నే నెరగని ఒకానొక స్వాప్నికలోకం నా ముందు నిద్రలో తెరుచుకుంది. అందులో రంగి, పద్దాలు అనేక రూపాలతో తిరుగుతున్నారు. పాట క్రమంగా నా జ్ఞప్తిలోనించి పోయింది. నిద్ర నా మనస్సు తలుపులు మూసింది.

*   *

పడవలో కొంచెం గొడవయింది. నేను కళ్ళు నులుపుకుంటూ లేచాను. పడవ గట్టుకిచేర్చి ఉంది. రెండు లాంతర్లు [illegible] ఎక్కి దిగుతున్నారు. గట్టుమీద రంగిని ఇద్దరు గట్టిగా పట్టుకున్నారు. అందులో ఒకడు గుమాస్తా. అతనిచేతులో మడిచిన తాడుంది. రంగికి అప్పుడే దెబ్బలు తగిలుంటాయి. నేను చటుక్కుని పడవ దిగి గట్టు మీదికి గెంతాను ఏం జరిగిందని అడిగాను.

"ఆ దొంగనాకొడుకు పారిపోయాడు. సరుకు ఎత్తుకు పోయాడు. ఈ లంజ ఎక్కడో గట్టుకి తార్చింది పడవని. సుక్కాని పట్టుకుంది లంజ!' గుమాస్తా కోపంగా, చిరాకుగా, నిస్పృహతో అన్నాడు.

"ఏం పోయాయి?" అని అడిగాను.

"రెండు బెల్లం బుట్టలు, మూడు చింతపండు బుట్టలు. నే నందుకే ఎక్కనివ్వొద్దన్నాను యజమాని నాక్కదతాడు నష్టమంతాను. ఎక్కడ దింపుకు పోయాడే? '

"కాల్దారికాడండి! బాబయ్యా!"

"ఛీ! లంజా! కాల్దారికాడ మేం మేలుకునుంటేనే?"

"అయితే నిశదోలుకాడేనండి!"

"ఇదిప్పుడు చెప్పదు రేపు అత్తిల్లో పోలీసోళ్ళ కప్పగిద్దాం! ఎక్కు, పడవెక్కు."

"నన్నిక్క డొగ్గెయ్యండి బాబ్బాబు!"

"అట్టే యేసాలెయ్యకు. ఎక్కెక్కు!" గుమాస్తా ఆమెను పడవ్వేపు తోశాడు.

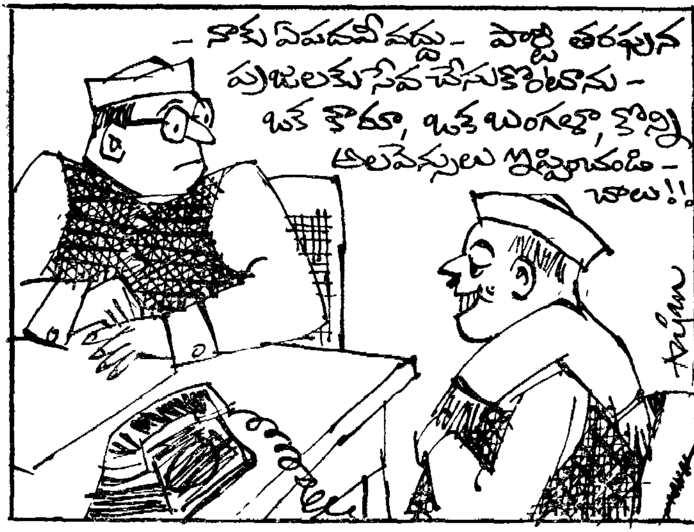

ఇద్దరు సరంగులు ఆమెను పడవెక్కించారు. "నిద్దర మొకాలు! జేరారు! సూసుకోవొద్దూ!" దాని చేతులో సుక్కాని ఎవరెట్టమన్నారు? బుద్ధి లేదూ!" గుమాస్తా అందరిమీదా విసుక్కుని గదిలోకి పోయాడు. రంగిని టాపుమీదికి ఎక్కించారు. ఒక సరంగు ఆమె పారిపోకుండా కాపలా వున్నాడు. నేనుకూడా టాపు మీదికి ఎక్కాను పడవ మళ్ళీ కదిలింది. నేను చుట్ట ముట్టించాను.

"అయ్యగోరో సుట్ట ఇప్పించరూ!" రంగి చనువుగా అడిగింది. నేనో చుట్ట, అగ్గిపెట్టె ఇచ్చాను. ఆమె చుట్ట ముట్టించింది. "మరిదీ! నన్ను పోలీసోళ్ళ కప్పగించి ఏం లాబం?"

"గుమాస్తా వొదలడు!" అన్నాడు సరంగు.

"పద్దాలు నీ మొగుడా?" అని అడిగాను.

"మా వోడు" అంది రంగి.

"దీన్ని నెగదీసుకు పోయాడండి! పెళ్లాడలేదు. ఆదికి ఇంకొకత్తుంది. ఇప్పుడది ఎక్కడుందే?" అన్నాడు సరంగు.

"కావ్వారులో ఉంది. రంగూ, పొంగూ బాగుందిప్పుడు. నేను తిన్నవిన్ని తన్నులుతింటే అదీ నాలాగే అవుద్ది. గుడిసేటి నెంజ."

"మరి నీ కింకా వాడితో ఎందుకు?" అన్నాను నేను.

"ఆడు నా వోడండి!" అంది, అంతా అందులో ఉన్నట్టుగా.

"మరి ఇంకొకత్తితో పోతున్నా

తన్నావుగా?''

''నా దగ్గరికి రాకుండా యెక్కడ పోతాడు? మొగోడి కెంతమందయితే మాత్రమేం? ఆడండీ. అయ్యగోరూ! మారాజండి. అల్లాంటి మనిశి లేదండి మల్లీని.''

''బాబో! అది సంగతి మీ రింకా ఎర గరు. ఇదెంత రంగుగా ఉందే దను కున్నారు? ఓ తూరండి. దీన్ని గుడిసిలో పెట్టి గుడిసి అంటించేశాడు. మగ్గిపోయిం దనుకోండి! ఇంకా దీనికి భూమ్మీది నూక ఉన్నాయిగాని'' అన్నాడు సరంగు.

''అయ్యగోరు! అప్పుడు ఆడు కన మడితే పీక నులిమేద్దామనుందేది. కాలిన గడోటి ఈపుమీద పడిందండి.'' ఆమె వెనక్కి తిరిగి రవిక కొంచెం పైకెత్తింది. తెల్లటి మచ్చ ఆ చీకటిలోకూడా స్పష్టంగా కనబడింది.

''మరి నిన్నిల్లా చేస్తుంటే యింకా వాణ్ణిపట్టుకు దేవులాడతావేం? అని అడి గాను.

''ఏం చెయ్యను? ఆడు కంటబడితే అన్నీ మరిచిపోయి కరిగిపోతాను. ఎంత జాలిగా మాట్టాడతాడని! ఈ సందాల కొవ్వూరులో బయలుదేరాం. దార్లో నన్ను ఎంతో జాలిగా బతిమలాడాడు. ఈ పడవలో ఎక్కి చేతికిచిక్కిన సరుకు దించిపారెయ్యాలని. నే నుంటేగాని సాగదు. ఆడ్డదోవని నడిచి మడుగు జేర కున్నాం....''

''ఎక్కడ దింపేశాడు సరుకు?''

''ఎక్కడో నాకు గుర్తులేదండి.''

''దొంగనెంజ!'' అన్నాడు నవ్వుతూ సరంగు.

రంగిమొగం చూడాలని నాకు ఎంతో కుతూహలం వేసింది. కాని ఆ కటిక చీకటిలో ఆమె మాయమనిషిలాగ అవ్య క్తంగానే ఉండిపోయింది.

పడవ మెల్లగా పాకుతోంది. నడిరాత్రి గడిచినకొద్దీ గాలి చిరుచలిగా తగుల తోంది. చెట్ల ఆకులు కొద్దిగా కదుల తున్నాయి. మళ్ళీ పడవని సరంగులు లాగుతున్నారు. నాకింకా నిద్రపట్టలేదు. కొంతసేపటికి కాపలావున్న మనిషి కునికి సరిగి చివరికి నిద్రపోయాడు రంగి మాత్రం ఇంక పారిపోయే ప్రయత్నం మానుకుంది. తాపీగా చుట్ట కాలుస్తూ కూర్చుంది.

''నీ కసలు పెళ్లి అవలేదా?'' అని అడిగాను నేను.

''లేదు. చిన్నతనంలోనే పద్దాలు నన్ను లెగేసుకొచ్చాడు.''

''మీ దేవూరు?''

''ఈంద్రపాలెం.... అప్పుడు తాగుతా డని నాకు తెలదు .... ఇప్పుడు నేనూ తాగుతా ననుకోండి తాగితే తప్పు లేదు. తాగి పావగొడతాడు.''

''మరి వాడిని వెళ్లిపోకపోయావా?''

తన్నులు తిన్నప్పు డల్లాగనిపిత్తది. అయినా అంతటి మనిసి లేదండి. మీ

తెరగరు. ఉత్తప్పుడండీ, యెన్నలా కరిగి పోతాడు. పొందమందితో పోయినానరే అదు నాకాడి కొచ్చి తీరతాడు. నేను లేక పోతే గుండిపగిలి వచ్చిపోదూ?''

నాకు వింతగా అనిపించింది ఆ అమ్మి తత్వం. వాళ్లిద్దరికీ మధ్యవున్న అనుబంధం ఎల్లాంటిదో నాకు అర్థం కాలేదు. రంగి మళ్ళీ చెప్పడం మొదలుపెట్టింది.

"మాకిద్దరికీ ఏపనీ సరిపడిందికాదు. పిసురికి ఇల్లా దొంగతనాల్లోకి దిగాం. మాయమ్మొండేది. మొన్నే నచ్చిపోయింది. నన్ను తిడుతుండేది. ఓనాడండీ, నా గుడి సికి ఆ నెంజని తీసుకొచ్చాడు.''

"ఎవరిని?''

"ఇప్పుడున్న గుంటని. నా యెదురు గుండా, నా ఇంటో దాంతో తొంగు న్నాడు. నా కళ్లెదరః చిత్తుగా తాగొచ్చాడు. అదీ తాగింది. నా నయితిః దానిమీద పడి పీకాను. ఆడు నన్ను సావదన్నాడు. అద్ద రేత్తిరికాడ దాన్నెక్కడికో తీసుకు పోయాడు మళ్ళీ వొచ్చాడు. నేను తిట్టాను. ఇంటోకి రావద్దన్నాను. గుమ్మం కాడ కూకుని పిల్లోడికన్నా జాలిగా ఏడి చాడు. నా గుండి కరిగిపోయింది. నేను దగ్గరగా జేరితే నన్ను వొళ్ళోకి తీసుకుని నా నానుపేట ఇమ్మన్నాడు. ఎందు కన్నాను. ఆ గుంట తెమ్మం దన్నాడు. నాకు ఒళ్లు తెలదు. నానాతిట్లు తిట్టాను. ఏడిచాడు. ఆ గుంట లేకపోతే బతకలే నన్నాడు. నా క్కోపం ఎక్కువయి పోయింది. గుమ్మంలోంచి గెంటి తలు పేసుకున్నాను. తలుపు గుంజిగుంజి పిన రికి ఎల్లిపోయాడు. నాకు రానా పేపు నిద్దర రాలేదు. కొంచెం కుసుకుపట్టేతలికి ఇల్లంటుకుంది. తలుపుపైన గొళ్లెమేసి నడికొప్పంటించాడు. ఎవరూ రాలేదు. నడి రాత్తిరి. నా వొళ్ళంతా మగ్గిపోయింది. తలుపు గుంజి గుంజి ఇంక తెలివితప్పింది. ఇంతలో అవతల్నించి తలుపు తెరిచారు. మన్నాదు అణ్ని పోలిసోళ్ళట్టుకున్నారు. ఎవరిమీద అనుమానముందో నన్ను చెప్ప మన్నారు. ఆడుమాత్రం కాదని కచ్చి తంగా చెప్పేశాను. నందేల నాకాడకొచ్చి, ఎంతో జాలిగా ఏడిచాడు. తాగినప్పుడల్లా ఏడుస్తాడు. ఉత్తప్పుడసలు ఏడుపేరాదు. నవ్వుతుంటాడు. సుక్కడితే పాలు. ఏడుపే. పిల్లోడికన్నా ఎక్కువగా ఏడు స్తాడు. నా నానుపేట లిచ్చేశాను.''

"నువ్వింకా వాడికో ఎందుకు దిగు తావు ఈ దొంగతనాల్లోకి?''

"ఏం జెయ్యమంటారు? ఆ దొచ్చి గోలెడితే?''

"మరి నిన్ను విజయనగరం అక్క డికి తీసుకుని వెళ్ళాడన్నావు?''

"వొట్టిది. ఊరికే అల్లా పెప్పాను. నేనంటే కొంచెం సరంగులికి నమ్మకం. ఇదిగాక రెండుతూర్లు ఈ పడవలో దొంగ తనం జరిగింది.''

"నిన్ను పోలీసులు పట్టుకుంటే ఏం జేస్తావు?''

"ఏమి చెయ్యను. నన్ను పట్టుకు నేం చేస్తారు? నాకాడ దొంగసొమ్ము లేదు. ఏమో ఎవరెత్తుకుపొయ్యారో, ఓరోజు కొడతారు. మన్నా దొగ్గేత్తారు."

"పద్దాలుని పట్టుకుంటే? ఆ దొంగ సొమ్ముతో దొరికిపోతే?"

"అడు దొరకడు. ఈపాటి కంతా అయిపోద్ది. అడు దొరక్కుండానే నేను పడవలో ఉండిపోతా."

ఆమె నిట్టూర్పు విడిచి మళ్ళీ మెల్లగా తనలో తను అనుకున్నట్టు చెప్పింది.

"ఈ సొమ్మంతా మళ్ళీ ఆ గుంటకే దక్కుడు. దానిమీద మోజు తగ్గిదాకా దాన్నొదలడు. నాకు ఈ కట్టాలన్నీని. దొంగనెంజ! నా ఉసురోసుకుంటుంది."

ఆ మాటల్లో నిజంగా ఉద్రేకమేమీ లేదు. ఆమె అతన్ని ఉన్నవాణ్ణి ఉన్నట్టుగా అంగీకరించింది. పద్దాలుకోసం ఆమె ఎల్లాంటి పనన్నా చెయ్యడానికి సిద్ధంగా ఉంది. అది ఒక ఆదర్శమూ కాదు, భక్తీ కాదు, ప్రేమా కాదు. ఎన్నో చిత్రమయిన సంకీర్ణ భావాలతో, ఈసుంతో, అనురాగాలతో ఎన్నిటితోనో కలిసిన స్త్రీహృదయం! అయినా ఆ హృదయం అన్నిటికీ ఫలితంగా ఒకేచోట లగ్నమయింది. తన మగవాడికోసం ఆమె నిరంతరం తపిస్తుంది. కాని, అతడు నిర్దుష్టంగా, నీతిగా నడుచుకోవాలని ఆమెకు పట్టింపు లేదు. అతని సుగుణాలతో, అవగుణాలతో అతన్ని ఆమె అంగీకరించింది. నా కామె బ్రతుకు బరువనిపించింది. నిజానికి నా బ్రతుకే బరువేమో అంతకంటే.

గాలి అంతకంతకీ బాగా వీస్తోంది. పడవ కొంచెం వేగంగా పోతోంది. అలసట తీర్చుకున్న లోకం నిద్ర మేలుకోబోతోంది. అక్కడక్కడ పాలికాపులు పొలంగట్లని నడుస్తూ కనబడుతున్నారు. వేగుచుక్క ఇంకా పొడవలేదు. రంగి మోకాళ్ళ ముడుచుకుని ఎటో అవ్యక్తంగా చూస్తోంది.

"అడు నావోడు! ఎన్ని తిరుగుళ్ళు తిరిగినా నావోడు నా దగ్గరకే వొత్తాడు" అని తనలో తను అనుకుంది. అందులో ఒక ఆశ, ఒక ధైర్యం, ఒక విశ్వాసం తొణికిసలాడాయి. ఆ మాట ఆమె జీవిత సర్వస్వానికి కేంద్రంలాగా అపుపించింది. నేను భయంతో, భక్తితో, జాలితో ఆ మాట విని ఊరుకున్నాను. అల్లాగ తెల్లవారిదాకా మే మిద్దరం కూర్చున్నాం.

నేను పడవ దిగిపోయే ముందు జేబులోంచి ఒకరూపాయి తీసి చటుకుని ఆమె చేతులో పెట్టి తొందరగా ఊళ్ళోకి పోయాను. ఆమె జవాబు చెప్పేదాకా నేను నిలబడలేదు. ఆమె సంగతి తరువాత ఏమి జరిగిందో నాకు తెలియదు.